

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет дизайну архітектури та мистецтв
Кафедра мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Галузь знань
Спеціальність
Назва освітньої програми
Рівень вищої освіти

F Інформаційні технології
F2 Інженерія програмного забезпечення
Інженерія програмного забезпечення
перший (бакалаврський)

Розробники і викладачі	Контактний телефон	Електронна адреса
доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін к.пол.н., доцент Мельник Юлія Павлівна	+380662913519	odessa307@ukr.net

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

На сучасному етапі розвитку суспільства зростає роль історичного знання у формуванні громадянської позиції, соціальної відповідальності та професійної етики майбутніх фахівців. Навчальна дисципліна «Історія України та української культури» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння історичних процесів, що визначили розвиток української державності, суспільства, науки і культури.

Для підготовки фахівців з інженерії програмного забезпечення курс має значення як складова формування загальних компетентностей: здатності діяти соціально відповідально, дотримуватися етичних норм, усвідомлювати роль права, прав і свобод людини, а також розуміти соціальні, економічні та культурні чинники, що впливають на сферу професійної діяльності. Вивчення історичного досвіду

модернізаційних процесів, науково-технічного розвитку, індустріалізації та цифрової трансформації сприяє формуванню здатності аналізувати вплив технологій на суспільство та приймати відповідальні професійні рішення.

Дисципліна забезпечує розвиток історичного та критичного мислення, уміння працювати з інформаційними джерелами, аргументовано формулювати позицію та презентувати результати аналітичної роботи, що є важливим для командної взаємодії та професійної комунікації в ІТ-сфері.

МЕТА ДИСЦИПЛІНИ. Метою вивчення дисципліни є формування у здобувачів цілісного уявлення про історичний розвиток України від найдавніших часів до сучасності, усвідомлення ролі української матеріальної та духовної культури у світовому культурному просторі, а також розвиток здатності аналізувати суспільні процеси в контексті їх соціально-економічних, політичних та технологічних трансформацій. Дисципліна спрямована на формування мотивації до застосування історичного досвіду при розв'язанні професійних завдань, дотримання етичних принципів та усвідомлення соціальної значущості діяльності фахівця з інженерії програмного забезпечення.

ПРЕРЕКВІЗИТИ. Курс ґрунтується на базових знаннях із історії України та української культури, отриманих у закладах загальної середньої освіти. Вивчається на початку навчання паралельно з дисциплінами гуманітарного циклу, що сприяє формуванню цілісного світогляду майбутнього фахівця.

ПОСТРЕКВІЗИТИ. Дисципліна формує підґрунтя для подальшого вивчення дисциплін гуманітарної та професійної підготовки, сприяє розвитку здатності аналізувати соціальні та етичні аспекти впровадження інформаційних технологій, приймати відповідальні рішення у сфері розробки програмного забезпечення та здійснювати професійну діяльність з урахуванням принципів сталого розвитку.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ, ТА ДОСЯГНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі реалізації програми дисципліни формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання або практичні проблеми інженерії програмного забезпечення, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів інформаційних технологій.

Загальні компетентності

K03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

K05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K08. Здатність діяти на основі етичних міркувань.

K10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

K11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

K12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

K21. Здатність оцінювати і враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні чинники, що впливають на сферу професійної діяльності.

Результати навчання

ПР01. Аналізувати, цілеспрямовано шукати і вибирати необхідні для вирішення професійних завдань інформаційно-довідникові ресурси і знання з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки.

ПР02. Знати кодекс професійної етики, розуміти соціальну значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення і дотримуватись їх в професійній діяльності.

ПР23. Вміти документувати та презентувати результати розробки програмного забезпечення.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- основні факти, події, хронологію та понятійний апарат історії України;
- закономірності історичного розвитку українських земель у різні історичні періоди;
- державотворчі процеси, політичні напрями розвитку українського суспільства, соціально-економічні тенденції його еволюції;
- місце і роль України в контексті європейської та світової історії;
- основні поняття світової та вітчизняної культури, здобутки матеріальної і духовної культури українського народу, творчість видатних діячів науки та культури.

Уміння:

- критично аналізувати історичні джерела та історіографічні підходи;
- формулювати обґрунтовані судження щодо історичних подій і процесів;
- виявляти історичне підґрунтя сучасних соціально-економічних, політичних і культурних явищ;
- пояснювати та оцінювати політичні процеси у різних історичних і соціокультурних контекстах.

Навички:

- аналізувати явища української культури у зв'язку з історичними умовами їх формування та в контексті європейської і світової культурної спадщини;
- здійснювати самостійний пошук, відбір та систематизацію історичної інформації;
- аргументовано презентувати результати аналітичної роботи в усній та письмовій формах;
- проявляти громадянську свідомість, соціальну відповідальність і дотримуватися етичних принципів у професійній діяльності.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денна форма/заочна форма)				Ознаки курсу		
Кредитів ЄКТС	Годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	26/8	14/4	0/0	50/78	1	1	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Заг.	у тому числі				Заг.	у тому числі			
		Лекц.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.		Лекц.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.
Тема 1. Українські землі від первісності до кінця середньовіччя	12	2	2	0	8	12	0	2	0	10
Тема 2. Українські землі у ранньомодерний період (XVI–XVIII ст.)	12	4	2	0	6	12	0	0	0	12
Тема 3. Модернізація та національне відродження України (XIX – поч. XX ст.)	13	4	2	0	7	13	2	0	0	11
Тема 4. Українська революція та міжвоєнний період (1914–1939 рр.)	13	4	2	0	7	13	0	0	0	13
Тема 5. Україна в роки Другої світової війни	13	4	2	0	7	13	2	0	0	11
Тема 6. Українська РСР (1950–1991 рр.)	13	4	2	0	7	13	2	0	0	11
Тема 7. Незалежна Україна: державотворення та суспільний розвиток	14	4	2	0	8	14	2	2	0	10
Загалом	90	26	14	0	50	90	8	4	0	78
Підсумковий контроль – залік										

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням платформ онлайн навчання на основі інформаційних систем Moodle або Google Classroom. Практичні навички пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, здобувачі можуть отримувати як за допомогою власного обладнання, так і користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів відносяться наступні види діяльності:

1. Опрацювання лекційного матеріалу.
2. Підготовка до практичних занять.
3. Консультації з викладачем впродовж семестру.
4. Ознайомлення з додатковою літературою відповідно до зазначених у програмі тем.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка індивідуальних завдань у вигляді презентацій або рефератів.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Тема 1. Українські землі від первісності до кінця середньовіччя Первісне заселення території України. Археологічні культури кам'яної та бронзової доби. Трипільська культура. Кімерійці, скіфи, сармати. Розселення та господарство східних слов'ян. Формування Київської Русі. Політична роздробленість. Монгольська навала. Українські землі під владою Золотої Орди та у складі Великого князівства Литовського. Реферат (на вибір): Історичні портрети діячів українського державотворення: Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Данило Галицький.	8	10

Тема 2. Українські землі у ранньомодерний період (XVI–XVIII ст.) Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ. Козацько-селянські повстання кінця XVI – початку XVII ст. Національно-визвольна війна середини XVII ст. Формування Гетьманщини. Політичний та соціально-економічний розвиток України у XVIII ст. Ліквідація автономії українських земель. Розвиток культури, освіти і книгодрукування. Реферат (на вибір): Особливості розвитку культури і освіти від княжої до гетьманської доби. Національно-визвольні рухи та повстання XVIII ст.	6	12
Тема 3. Модернізація та національне відродження України (XIX – поч. XX ст.) Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій. Буржуазні реформи 1860–1870-х років. Розвиток капіталізму, промисловості та транспорту. Урбанізація. Формування українського національного руху. Громадівський рух. Розвиток науки, освіти та культури. Реферат (на вибір): Історичні постаті українського національного відродження: Тарас Шевченко, Іван Франко, Михайло Грушевський, Пантелеймон Куліш.	7	11
Тема 4. Українська революція та міжвоєнний період (1914–1939 рр.) Перша світова війна і українське питання. Українська революція 1917–1921 рр. Центральна Рада, Гетьманат, Директорія. ЗУНР та Акт Злуки. Встановлення радянської влади. НЕП. Політика коренізації. Індустріалізація та колективізація. Голодомор 1932–1933 рр. Репресії 1930-х років. Тоталітарний режим і культурні процеси міжвоєнного часу. Реферат (на вибір): Зовнішня та внутрішня політика ЗУНР. Діяльність ОУН у міжвоєнний період.	7	13
Тема 5. Україна в роки Другої світової війни Причини та початок війни. Воєнні дії на території України у 1941–1944 рр. Окупаційний режим. Рух опору. Визволення українських земель. Людські та матеріальні втрати. Повоєнна відбудова. Реферат (на вибір): Український визвольний рух у роки війни. Оборона Одеси та її історичне значення.	7	11

Тема 6. Українська РСР (1950–1991 рр.) Соціально-економічний розвиток УРСР у другій половині ХХ ст. Науково-технічний прогрес. Десталінізація. Дисидентський і правозахисний рух. Наростання кризових явищ 1970–1980-х років. Чорнобильська катастрофа. Перебудова та передумови відновлення незалежності України. Реферат (на вибір): Дисидентський рух в Україні. «Перебудова» в УРСР та трансформація політичної системи.	7	11
Тема 7. Незалежна Україна: державотворення та суспільний розвиток Проголошення незалежності України. Конституційний процес. Формування державних інституцій. Соціально-економічні реформи 1990-х років. Помаранчева революція. Революція Гідності. Російсько-українська війна. Євроінтеграційний курс. Стан освіти, науки та культури в умовах сучасних викликів. Реферат (на вибір): Помаранчева революція та Революція Гідності: порівняльний аналіз. Охорона культурної спадщини в умовах воєнного стану. Розвиток української культури у ХХІ столітті.	8	10
Загалом	50	78

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Складові оцінювання
Поточний контроль , який здійснюється під час проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідної роботи здобувача тощо	100%
Підсумковий контроль – залік	

Методи діагностики знань (контролю)	Фронтальне опитування, розв’язання практичних завдань, тестування здобувачів, наукові доповіді, реферати, усні повідомлення, залік
--	--

8. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка результатів індивідуального тестування, перевірка конспектів лекцій, перевірка рефератів	20
Виконання індивідуальних завдань (дослідна робота здобувача)			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю залік (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;

- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;

- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

Критерії оцінювання поточного контролю

- «**2**» – виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «**3**» – виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання здобувача мають фрагментарний, поверховий характер;
- «**4**» – оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що здобувач знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «**5**» – оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. ОЦІНЮВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Загальні результати знань здобувачів по даній дисципліні оцінюються наступним чином:

- «**Відмінно**»/«**зараховано**» (**A**) – від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та практичних заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «**Добре**»/«**зараховано**» (**B**) – від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та практичних заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «**Добре**»/«**зараховано**» (**C**) – від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- «**Задовільно**»/«**зараховано**» (**D**) – від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та практичних заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи та рефератів;
- «**Задовільно**»/«**зараховано**» (**E**) – від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх лекціях та практичних заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- **«Незадовільно з можливістю повторного складання»/«не зараховано» (FX)** – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
- **«Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни»/«не зараховано» (F)** – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала	
		екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	Зараховано
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	Зараховано
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	Не зараховано
0-34	F		

10. ДОТРИМАННЯ ВИМОГ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання та засвоєння навчальної дисципліни передбачає неухильне дотримання вимог академічної доброчесності, яка регулюється Законом України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004), «Методичними рекомендаціями для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності» (Лист МОН № 1/9-650 від 23.10.2018), іншими нормативними документами. Зокрема, основні засади дотримання академічної доброчесності визначено у «Положенні про академічну доброчесність у Міжнародному гуманітарному університеті», «Кодексі академічної доброчесності Міжнародного гуманітарного університету» та «Інструкції щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату)», затверджені наказом Міжнародного гуманітарного університету № 708а від 03.05.2024.

Відповідно до ст. 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бажан О., Мищик Ю. Від трипільців до кіборгів. Коротка історія України. Київ : Кліо, 2020. 688 с.
2. Бакалець О.А. Історія України. З найдавніших часів до початку XXI ст. Львів : Магнолія-2006, 2024. 597 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2022. 416 с.
4. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Книжковий клуб КСД, 2021. 512 с.
5. Історія української культури (від стародавніх часів до XIX століття): ілюстрована хрестоматія / за заг. ред. Ю.С. Саботаш. Київ : Ліра-К, 2020. 320 с.

Допоміжна

6. Винницький М. Український Майдан, російська війна. Хроніка та аналіз Революції Гідності. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 560 с.
7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX століття. Київ : Yakaboo Publishing, 2019. 653 с.
8. Діанова Н.М. Історія релігії та церкви в Україні в національному та європейському контекстах : навч. посіб. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2019. 312 с.
9. Дмитренко В.А., Дмитренко В. І. Історія української культури : навчально-методичний посібник. Ч. 1. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. 136 с.
10. Світленко С.І. Українське XIX століття: етнонаціональні, інтелектуальні та історіософські контексти. Дніпро : Ліра, 2018. 480 с.
11. Gutnyk M. History and Culture of Ukraine: The World Dimension. Kharkiv : Fakt, 2022. 164 p.
12. Ревізія історії. Російська історична пропаганда та Україна. Київ : К.І.С., 2019. 99 с.

Інформаційні ресурси

13. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>
14. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua>
15. Інститут археології НАН України. URL: <https://www.iananu.org.ua/>
16. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. URL: <http://archeos.org.ua/>
17. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
18. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua>
19. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua>
20. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>